

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet ”Fler vägar till arbetslivet” (SOU 2024:74)

Innehållsförteckning

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet "Fler vägar till arbetslivet" (SOU 2024:74).....	6
Sammanfattning.....	6
Utredningens förslag.....	6
Synpunkter	6
Övergripande synpunkter	7
Synpunkter	7
5 Förslag om yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng	8
5.1 Nationella yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng ska införas.....	8
Utredningens förslag.....	8
Synpunkter	8
5.2 Målgruppen för yrkesprogram som omfattar 1900 poäng.....	9
Utredningens förslag.....	9
Synpunkter	9
5.3 Utformning av yrkesprogrammen som omfattar 1900 gymnasiepoäng.....	11
Utredningens förslag.....	11
Synpunkter	11
5.4 Utbildningens längd och undervisningstiden på 1900-poängsprogram.....	13
Utredningens förslag.....	13
Synpunkter	13
5.5 Utbildningen i övrigt på 1900-poängsprogram	15
Utredningens förslag.....	15
Synpunkter	15
5.6 Erbjudande, planering, dimensionering.....	16
Utredningens förslag.....	16
Synpunkter	16
5.7 Gymnasialt yrkesutbildningsbevis	17
Utredningens förslag.....	17
Synpunkter	17
5.8 Komvux och gymnasiala yrkesutbildningar som omfattar 1900 gymnasiepoäng.....	18
Utredningens förslag.....	18

Synpunkter	18
5.9 Mer om de nya yrkesutbildningarnas benämning.....	19
Utredningens förslag.....	19
Synpunkter	19
6 Förslag om förändringar på Introduktionsprogram	20
6.1 Yrkesintroduktion och individuellt alternativ avskaffas	20
Utredningens förslag.....	20
Synpunkter	20
6.2 Individuellt förberedelseprogram (IMF) ska införas	21
Utredningens förslag.....	21
Synpunkter	22
6.3 Språkintröduktion (IMS)	23
Utredningens förslag.....	23
Synpunkter	23
6.4 Programinriktat val (IMV)	23
Utredningens förslag.....	23
Synpunkter	23
7 Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan	24
7.1 Behörighetskrav till yrkesprogram som omfattar 1900 yrkespoäng24	
Utredningens förslag.....	24
Synpunkter	24
7.2 Behörighetskraven för yrkesprogram som omfattar 2700 och 2800 poäng ska höjas till 12 ämnen	25
Utredningens förslag.....	25
Synpunkter	25
7.3 Ett års studier på ett 1900-poängsprogram ska möjliggöra behörighet till yrkesprogram som omfattar 2700 respektive 2800 poäng25	
Utredningens förslag.....	25
Synpunkter	26
7.4 Behörighetskraven för introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas.....	27
Utredningens förslag.....	27
Synpunkter	27
7.5 Fler betygssteg inom det kunskapsspann som idag motsvaras av betyget F skulle kunna fylla flera funktioner	28
Utredningens förslag.....	28

Synpunkter	28
8 Förslag om yrkesämnena på högskoleförberedande program	28
8.2 En försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas.....	28
Utredningens förslag.....	28
Synpunkter	28
8.3 Olika alternativ med yrkesinslag på högskoleförberedande program.....	29
Utredningens förslag.....	29
Synpunkter	30
9 Ökade möjligheter till yrkesutbildning på entreprenad	30
9.2 Del av yrkesutbildning på entreprenad	30
Utredningens förslag.....	30
Synpunkter	30
9.3 Anpassad gymnasieskola.....	31
Utredningens förslag.....	31
Synpunkter	31
9.4 Kommunal vuxenutbildning	32
Utredningens förslag.....	32
Synpunkter	32
9.5 Fler yrkesutbildade genom ökad samverkan och stimulans	32
Utredningens förslag.....	32
Synpunkter	32
9.6 Stimulera geografisk spridning.....	33
Utredningens förslag.....	33
Synpunkter	33
10 Yrkesprov	33
10.2 Yrkesprov – en ny beståndsdel i gymnasial yrkesutbildning	33
Utredningens förslag.....	33
Synpunkter	33
10.3 Yrkesprov i kommunal yrkesutbildning	35
Utredningens förslag.....	35
Synpunkter	35
11 Förslag om individuella program i anpassade gymnasieskolan	35
11.1 En rätt ska införas för elever att fullfölja utbildningen på individuella program i anpassade gymnasieskolan	35

Utredningens förslag.....	35
Synpunkter	36
12 Uppföljning, utvärdering och vidare utveckling av gymnasial yrkesutbildning.....	36
12.1 Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag	36
Utredningens förslag.....	36
Synpunkter	36
13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	37
Utredningens förslag.....	37
Synpunkter	37
Konsekvenser	38
Synpunkter	38

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet "Fler vägar till arbetslivet" (SOU 2024:74)

Sammanfattning

Utredningens förslag

Betänkandet av utredningen om *Fler vägar till arbetslivet* (SOU 2024:74) har som syfte att trygga kompetensförsörjningen och att fler ungdomar ska få med sig kunskaper som leder till att de kan försörja sig själva efter avslutade gymnasiestudier.

För att uppnå syftena föreslår utredningen bland annat att nya treåriga yrkesprogram med tydligt fokus på yrkesämnena ska införas i gymnasieskolan och omfatta 1900 poäng. För att bli behörig till de nya yrkesprogrammen ska elever från grundskolan ha tre godkända betyg med sig i tre olika ämnen där det inte finns några krav på vilka ämnen det är.

Utöver nya yrkesprogram presenterar utredningen också förslag på förändrade strukturer vad gäller introduktionsprogrammen. Två introduktionsprogram, yrkesintroduktion (IMY) och individuellt alternativ (IMA), avskaffas och ersätts av ett nytt introduktionsprogram, individuellt förberedelseprogram (IMF).

IMF ska under ett år förbereda elever som inte är behöriga till yrkesprogram som omfattar 1900 poäng för kommande studier på de nya yrkesprogrammen men även elever som inte är behöriga till yrkesprogram som omfattar 2700/2800 poäng och till högskoleförberedande program. Om en elev efter ett års studier på IMF inte har nått den behörighet som eleven har siktat mot och kan antas till något nationellt program eller till programinriktat val (IMV) ska elevens fortsatta utbildning på IMF i huvudsak vara en arbetsmarknadsinriktad utbildning där eleven bland annat ska läsa 400 poäng yrkesämnena.

Programinriktat val (IMV) och språkintröduktion (IMS) kvarstår i sin nuvarande form med ett tillägg att elever på språkintröduktion ska beredas möjlighet att läsa yrkesämnena.

Behörighetskraven till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till IMV skärps. Samtidigt skapas en möjlighet att använda vissa betyg från det en elev ditintills har läst på yrkesprogram 1900 poäng för att förbättra behörighet och meritpoäng om eleven söker till ett yrkesprogram 2700/2800 poäng.

Synpunkter

Gislaveds kommun anser att syftet med förändringarna är vällovligt. Det finns ett behov av ytterligare alternativ som kan leda till anställningsbarhet

efter gymnasieutbildningen. Det finns också ett behov av att fler elever ska kunna gå yrkesprogram av någon typ eftersom det finns ett stort behov av yrkesutbildad arbetskraft i ett stort antal branscher. Gislaveds kommun välkomnar därför tillskapandet av ytterligare praktiskt inriktade utbildningsvägar enligt utredningens förslag.

Att ha behörighetskrav som bara kräver tre godkända betyg, i vilka ämnen som helst, kan antas ge elever som blir behöriga till de nya yrkesprogrammen olika förutsättningar att tillgodogöra sig undervisning i yrkesämnena med teoretiskt tungt innehåll som förekommer på många yrkesprogram. Samtidigt kan det ifrågasättas om ett så lågt behörighetskrav över huvud taget fyller någon funktion och om det därför inte vore bättre att helt avskaffa kravet på godkända betyg i några ämnen.

Samläsning mellan elever på nationella yrkesprogram 2700/2800 poäng och elever på de nya yrkesprogrammen 1900 poäng ses som en möjlighet i förslaget. Givet att de olika elevgrupperna enligt förslaget skulle ha olika många timmar garanterad undervisningstid för att klara de 1500 poängen karaktärsämnena så förefaller samläsning vara svår att åstadkomma vilket lär innebära klart ökade kostnader för huvudmännen. Samtidigt kommer omfattande personella resurser behöva tilldelas, för att denna målgrupp av elever på yrkesprogram motsvarande 1900 poäng ska få sin garanterade undervisningstid och kunna klara att tillgodogöra sig utbildningen.

Eleverna på IMF kommer förmodligen ha en annan sammansättning av elever än de elever som idag går på IMA. Relativt många av de som idag går IMA och som har minst 30 poäng från grundskolan kommer att gå ett yrkesprogram 1900 poäng. De elever som inte är nöjda med detta utan siktar på att ta sig in på ett nationellt program motsvarande 2500/2700/2800 poäng kommer vara den elevgrupp som dominerar IMF och kommer då generellt sett att vara motiverade att gå utbildningen och nå resultat så att man kan komma in på den utbildning man önskar efter ett år på IMF alternativt då påbörja ett yrkesprogram 1900 poäng.

Samtidigt kommer en mindre elevgrupp som inte når godkänt betyg i tre ämnen från grundskolan, vilka som helst, också att gå IMF. Den sistnämnda elevgruppen kan antas vara de elever som har flest upplevelser av återkommande skolmisslyckanden genom hela utbildningskedjan. Det får ses som svårt att samtidigt hantera dessa två väldigt olika elevkategorier inom IMF.

Övergripande synpunkter

Synpunkter

Andelen elever som kommer att bli behöriga till ett nationellt program kommer i och med införandet av nya yrkesprogram 1900 poäng att öka. Allmänt sett så är flera av förslagen i utredningen kopplade till den utredning

som har avlämnat förslag på nytt betygssystem som presenteras i *Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18.)*. Betygssystemets utformning påverkar självfallet behörighetskraven och antagningsreglerna till de utbildningar som behandlas i denna utredning. Samtidigt finns det till exempel vad gäller IMV skillnader mellan utredningarnas förslag där betygsutredningen föreslår att IMV avskaffas samtidigt som denna utredning föreslår att IMV bibehålls med skärpta behörighetskrav.

5 Förslag om yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng

5.1 Nationella yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng ska införas

Utredningens förslag

Nya yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng ska införas i gymnasieskolan och ska utgöra grund för yrkesverksamhet. Programmen ska innehålla samma yrkesämnen med samma ämnesplaner som finns på motsvarande yrkesprogram 2700/2800 poäng och vara nationella program.

Synpunkter

Analysen att det har skapats en bild av att det krävs en gymnasieexamen för att man ska kunna få ett jobb efter gymnasieskolan är i vissa fall en korrekt bild. Vissa branscher har krav på en fullständig examen för att en individ ska kunna uppbära en tillsvidareanställning som lärling. Till det krävs också att vissa certifieringar är godkända. Exempelvis kräver Elbranschens Centrala Yrkesnämnd (ECY) godkänd certifiering och fullgjord examen för att eleverna från El- och energiprogrammet ska kunna anses arbeta med installation, underhåll och service inom det eltekniska området. Mot denna bakgrund är det svårmotiverat att anta att alla yrkesprogram kan ha ett yrkesprogram på 1900 poäng där syftet att gå ut i arbete efter avslutade studier kan ske utan att kompletterande studier först måste genomföras.

På de program där det inte föreligger särskilda krav för anställning utan det uttalat är kunskaper inom valt yrkesområde som efterfrågas, är det som utredningen framhåller en nystart att få läsa yrkesämnena. Yrkesämnena är nya ämnen för alla elever oavsett förkunskaper och kan ses som en motivator för att studera. Det är angeläget att få elever med tidigare skolmisslyckanden att känna att de kan tillföra samhället något och att de har ett egenvärde. Allt för många elever uttrycker en hopplöshet och en känsla i att inte komma vidare ut i vuxenliv och egen försörjning.

Det är också korrekt att många elever, om än inte alla, under sin studietid på introduktionsprogrammen samtidigt jobbar. Dessa elever skaffar sig tidigt en väg in i yrkeslivet och har oftast en tryggad försörjning efter avslutade gymnasiestudier. Dock finns en liten grupp av elever som efter tre

års studier på introduktionsprogrammen fortsatt står långt ifrån arbetsmarknaden. För denna grupp av elever skulle studier på yrkesprogram motsvarande 1900 poäng vara en möjlighet till en tidigare etablering på arbetsmarknaden. Givet att de är behöriga till de nya yrkesprogrammen motsvarande 1900 poäng. Att slopa behörighetskraven helt till yrkesprogram 2700/2800 poäng är precis som utredningen slår fast inte ett alternativ. Det skulle troligtvis inte medföra att fler elever tar en examen.

För att inte tillskapa ett system där det inte finns några möjligheter att kombinera resultat från yrkesprogram 2700/2800 poäng och yrkesprogram 1900 poäng och övergå från det ena till det andra så är det nödvändigt att använda samma ämnesplaner på de båda varianterna av yrkesprogram. Detta är också av vikt för att företag på ett rimligt sätt ska kunna bedöma vad olika elever har med sig för kunskaper från sin gymnasieutbildning.

Gislaveds kommun instämmer därför vad gäller huvudinriktningen i utredningens förslag att införa nya yrkesprogram som omfattar 1900 gymnasiepoäng i gymnasieskolan som ska utgöra grund för yrkesverksamhet och att programmen ska innehålla samma yrkesämnen och ämnesplaner som på motsvarande yrkesprogram 2700/2800 poäng och vara nationella program. Vad gäller dessa programs utformning och upplägg har Gislaveds kommun dock flera synpunkter som avviker från utredningens förslag, vilket redovisas i kommande avsnitt. Förslaget om benämning för programmet kommenteras under 5.9.

5.2 Målgruppen för yrkesprogram som omfattar 1900 poäng

Utredningens förslag

Behöriga till yrkesprogram 1900 poäng är de som inte är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng eller högskoleförberedande program, har godkända betyg i minst tre ämnen och inte ska erbjudas IMS. Finns det särskilda skäl ska dock även elever som är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng eller högskoleförberedande program kunna antas till yrkesprogram 1900 poäng.

Synpunkter

Det är högst rimligt att yrkesprogram 1900 poäng i normalfallet inte är öppna för elever som har behörighet för yrkesprogram 2700/2800 poäng. Arbetslivets behov idag gör att det till väldigt många olika typer av yrken krävs kunskaper, inte endast i yrkesämnen utan också i allmänna ämnen. Det är också så att möjligheterna att klara godkända betyg i vissa yrkesämnen också är beroende av kunskaper i allmänna ämnen.

I stället handlar det om att öppna vägar till yrkeskunskaper som gör elever anställningsbara inom vissa branscher eller delar av branscher alternativt förbättra elevens förutsättningar att efter ytterligare

kompletterande utbildningar kunna bli anställningsbara, även för elever som inte är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng. Denna anställningsbarhet kan i vissa fall uppstå när en elev fullföljer ett yrkesprogram 1900 poäng med ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis medan det i andra fall kan räcka med att man har klarat av ett väsentligt antal poäng i yrkesämnen.

Som diskuteras i betänkandet så ökar elevers förutsättningar att klara en gymnasieutbildning i takt med ett högre meritvärde. Det är dock svårt att förstå varför just en behörighetsgräns på tre godkända betyg oavsett i vilka ämnen, skulle vara det mest rimliga för yrkesprogram 1900 poäng. En sådan behörighetsgräns är mycket lågt satt och man kan ifrågasätta om det finns några egentliga skillnader angående hur långt elever lär komma att nå i studier på ett yrkesprogram om man har godkända betyg i 0, 1, 2 eller 3 ämnen särskilt när det inte ställs krav på att något av de godkända betygen ska vara i till exempel Svenska/Svenska som andraspråk.

Om man vill öppna möjligheter för elever med låga meritvärden att läsa in yrkesämnena för att förbättra sin anställningsbarhet så bör det vara rimligt att denna möjlighet öppnas för alla grundskoleelever som saknar behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till högskoleförberedande program (utom elever som ska erbjudas IMS).

I betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18, s 628)* skrivs att det kan uppfattas som olämpligt att ha ett behörighetskrav på yrkesprogram 1900 poäng. Det framhålls att det finns elever som på rätt yrkesutbildning och med motivation kommer att kunna tillgodogöra sig denna utbildning trots dåliga förkunskaper och att det är samhällsekonomiskt rimligt att inte utestänga denna grupp med en skarp behörighetsgräns (även om man sedan lägger förslag som utgår från de överväganden som har gjorts i *Fler vägar till arbetslivet*).

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att behöriga till yrkesprogram 1900 poäng ska vara de som inte är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng eller högskoleförberedande program och inte ska erbjudas IMS samt även i att även elever som är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng ska kunna antas till yrkesprogram 1900 poäng om det finns särskilda skäl.

Gislaveds kommun motsätter sig däremot förslaget om att tre godkända betyg ska krävas för behörighet till yrkesprogram 1900 poäng och anser att inga godkända betyg ska krävas.

5.3 Utformning av yrkesprogrammen som omfattar 1900 gymnasiepoäng

Utredningens förslag

12 nationella yrkesprogram 1900 poäng ska skapas med samma programnamn och innehåll vad gäller yrkesämnena som dagens 16 yrkesprogram 2700/2800 poäng. Av de 1900 poängen ska 1500 poäng vara yrkesämnena som leder till yrkesutgångar som är desamma som på yrkesprogram 2700/2800 poäng, 200 poäng gymnasiegemensamma ämnen, 100 poäng individuellt val och 100 poäng yrkesprov eller gymnasiearbete.

De gymnasiegemensamma ämnena ska vara Svenska/Svenska som andraspråk 50 poäng, Engelska 50 poäng, Matematik 50 poäng och Samhällskunskap (på BF och VO)/Samhälls- och arbetslivskunskap (på alla andra program) 50 poäng. I Sv/Sva, En och Ma delas nivå I om 100 poäng i två nivåer i ett nytt spår inom respektive ämne (som redan gäller i Hi, Sh och Nk på dagens yrkesprogram) där nivå IaI blir obligatorisk om 50 poäng.

APL ska ingå med minst 15 veckor. Yrkesutbildningsmål ska finnas för varje yrkesprogram 1900 poäng i stället för programmål.

Synpunkter

Yrkesutgångar är en yrkeskompetens som eleven får genom att läsa en viss kombination av kurser inom programfördjupningen. Skolverket presenterar ett antal exempel på tänkbara yrkesutgångar som visar vad respektive bransch kan anse vara lämpliga kurser för ett visst yrke.

I det nuvarande systemet är det inte så att huvudmännen behöver lägga upp utbildningen på de yrkesprogram och inriktningar som erbjuds inriktat just mot de yrkesutgångar som Skolverket ger exempel på eller att just de kurser ur programfördjupningen som anses vara exempel som branschen kan se som lämpliga för utgången ska läsas.

Tvärtom poängteras det i det nuvarande systemet att skolor kan skapa kombinationer av kurser som erbjuds som programfördjupning som skolorna ser motsvarar lokala behov och skolorna kan generellt lägga upp hur programfördjupningen används på det sätt man önskar, både genom fastlagda paket av kurser och genom att ge eleverna möjlighet att välja mellan olika programfördjupningskurser och kombinationer av programfördjupningskurser.

Givet detta är det inte rimligt att lägga in ett krav på att yrkesprogram 1900 poäng ska leda till en viss yrkesutgång. Det finns inget som säger att det borde ställas strängare krav på innehållet i yrkesämnena på ett yrkesprogram 1900 poäng än på ett yrkesprogram 2700/2800 poäng. Det är också direkt olämpligt att omöjliggöra för huvudmännen att anpassa utbildningen utifrån lokala förutsättningar och kombinera

programfördjupningskurserna på ett annat sätt än de sätt som är exempel på utgångar som Skolverket har presenterat.

Som angivet ovan finns det också utbildningar som El- och energiprogrammet där Elbranschens Centrala Yrkesnämnd (ECY) ställer krav på godkänd certifiering och fullgjord examen för att eleverna från El- och energiprogrammet ska kunna anses arbeta med installation, underhåll och service inom det eltekniska området. När det finns sådana krav är det svårt att se att det ska finnas ett yrkesprogram 1900 poäng som inte kan leda fram till möjlighet att arbeta inom området som programmet eller inriktningen utbildar till. Det behöver ytterligare utredas i vilka fall som detta är fallet och anpassa vilka program och inriktningar som ska införas till detta.

Kunskaper i Sv/Sva, En och Ma är så viktiga att ämnena bör ingå i yrkesprogram 1900 poäng. Det är rimligt att utgå från nuvarande lösning i Sh, Hi och Nk med ett separat spår där nivå 1 (100 poäng) delas upp i två 50-poängsnivåer (1a1 och 1a2) där 1a1 blir obligatorisk på yrkesprogram 1900 poäng.

Förslaget att utbildningen i 1a1-nivån i ämnena ska riktas mot programmet som eleven läser och de yrkesområden programmet utbildar för och främja ämnessamverkan med yrkesämnena är svårt att tillgodose utifrån att det med tanke på det begränsade elevantalet som kommer att finnas på varje yrkesprogram 1900 poäng hos flertalet huvudmän så behövs samläsning av 1a1-nivåerna mellan olika yrkesprogram 1900 poäng som huvudmannen anordnar. Sedan är det en nödvändighet att 1a2-nivåerna utformas så att hela 100-poängsnivån täcks in av de båda 50-poängsnivåerna.

Det finns även ett behov av att eleverna får en fördjupning i samhällsrelaterade frågor. Det naturliga är då att det sker i form av Sh 1a1 på samtliga yrkesprogram 1900 poäng. Det är önskvärt att det inte tillskapas särskilda ämnen på yrkesprogram 1900 poäng som inte finns på övriga nationella program. Detta gör att det inte är lämpligt med det nya ämnet Samhälls- och arbetslivskunskap på yrkesprogram 1900 poäng.

Sh 1a1 har redan i det centrala innehållet med frågor om företagande och arbetsliv (under rubriken *Ekonomi och resursfördelning*) så det är inte korrekt att en avsaknad av möjligheter att ta upp arbetslivet och arbetsmarknaden ur ett bredare perspektiv än det som tas upp i yrkesämnena kräver införandet av ämnet Samhälls- och arbetslivskunskap.

Det är viktigt med en påbyggbarhet även vad gäller Sh och det vore dessutom olyckligt med olika ämnesval på olika yrkesprogram 1900 poäng när det gäller innehåll som inte är yrkesämnena. För övrigt bör det påpekas att skrivningarna om ämnets status vad gäller om det är gymnasiegemensamt eller ej inte är entydiga i betänkandet.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att nationella yrkesprogram 1900 poäng tillskapas med samma programnamn som dagens yrkesprogram

2700/2800 poäng och att det ska vara samma ämnen med samma ämnesplaner som erbjuds som på de programmen. Likaså instämmer Gislaveds kommun i att av de 1900 poängen ska 1500 poäng vara yrkesämnen, 100 poäng individuellt val, 100 poäng gymnasiearbete/yrkesprov och 200 poäng gymnasiegemensamma ämnen. 50 poäng vardera av de gymnasiegemensamma ämnena ska vara nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma. Gislaveds kommun instämmer likaså i förslagen om 15 veckors APL och om yrkesutbildningsmål.

Gislaveds kommun motsätter sig däremot förslaget om obligatoriska yrkesutgångar och menar att det ska gå för huvudmannen att fritt förfoga över hur programfördjupningen används på de olika programmen och inriktningarna.

Gislaveds kommun motsätter sig också förslaget om att ämnet Samhälls- och arbetslivskunskap ska ingå på samtliga yrkesprogram 1900 poäng utom Vård- och omsorgsprogrammet och Barn- och fritidsprogrammet och anser i stället att Sh 1a1 ska ingå på alla yrkesprogram 1900 poäng.

Gislaveds kommun anser att ytterligare utredning behövs för att ta ställning till vilka yrkesprogram 1900 poäng och vilka inriktningar på dem som ska finnas. Detta behöver bedömas utifrån om utbildningarna kan leda till en möjlighet till arbete inom någon bransch eller delbransch som utbildningen siktar mot.

5.4 Utbildningens längd och undervisningstiden på 1900-poängsprogram

Utredningens förslag

Yrkesprogram 1900 poäng ska normalt genomgå på tre år även om huvudman precis som för andra utbildningar, kan besluta att de för enskilda elever får fördelas på kortare eller längre tid.

Utbildningen ska bedrivas som heltidsstudier och det ska finnas en garanterad undervisningstid på 2430 timmar.

Synpunkter

Som konstateras i betänkandet så kommer en stor del av yrkesprogram 1900 poäng att behöva samläsas med yrkesprogram 2700/2800 poäng. Detta gäller flertalet huvudmän och program eftersom målgruppen för yrkesprogram 1900 poäng är klart mindre än målgruppen för yrkesprogram 2700/2800 poäng. Det skulle vara ekonomiskt ohållbart för många huvudmän att man på yrkesprogram 1900 poäng skulle anordna dem utan någon samläsning och det skulle också leda till en kraftig ökning av behovet av yrkeslärare där det på många program redan idag är mycket svårt att få tag i behöriga yrkeslärare.

Det anges i betänkandet att samläsning skulle underlättas av att samma nivåer i samma ämnen läses med samma antal årskurser på yrkesprogram 1900 poäng som på yrkesprogram 2700/2800 poäng. Det stämmer förvisso att det är en förutsättning att samma nivåer i samma ämnen finns på de båda varianterna av yrkesprogram för att samläsning i karaktärsämnena ska vara möjlig. Däremot gör kravet att eleverna på yrkesprogram 1900 poäng ska ha 2430 timmar garanterad undervisningstid det mycket svårt med en sådan samläsning. 2430 timmar garanterad undervisningstid är lika mycket garanterad undervisningstid som gäller för elever på yrkesprogram 2800 poäng som har valt bort Sv/Sva 2 och 3 samt En 2. Då ska alltså denna garanterade undervisningstid fördelas på 1900 poäng medan samma garanterade undervisningstid för elever på yrkesprogram 2800 poäng som har valt bort Sv/Sva 2 och 3 samt En 2 ska fördelas på 2500 poäng. Den garanterade undervisningstiden/poäng är då 1,28 på yrkesprogram 1900 poäng mot 0,97 för elever på yrkesprogram 2800 poäng som har valt bort Sv/Sva 2 och 3 samt En 2. Det innebär då att 31,58 % mer tid ska läggas ut i snitt på en viss nivå. En 100-poängskurs som för elever på yrkesprogram 2800 poäng som har valt bort Sv/Sva 2 och 3 samt En 2 i snitt ska ha 97 timmars undervisning, ska i stället på yrkesprogram 1900 poäng ha i snitt 128 timmar. Detta gör det enormt svårt med samläsning mellan yrkesprogram 1900 poäng och yrkesprogram 2700/2800 poäng. Att i samma undervisningsgrupp ha elever som ska ha helt olika totala tider för att läsa en viss nivå förefaller närmast omöjligt. Dessutom så skulle detta även innebära en väsentlig ökning av behovet av yrkeslärare jämfört med nuläget där det som nämnts ovan redan idag är svårt för många huvudmän att hitta behöriga yrkeslärare till många yrkesprogram.

En lösning för att åtgärda detta vore att minska den garanterade undervisningstiden så att den blev lika omfattande/gymnasieprogram som idag för elever på yrkesprogram 2800 poäng som har valt bort Sv/Sva 2 och 3 samt En 2. Det skulle då innebära 1847 timmars garanterad undervisningstid på yrkesprogram 1900 poäng. Om vi fortfarande talar om en treårig utbildning så skulle detta dock göra att det inte handlar om heltidsstudier (såvida inte annat än undervisning läggs in som del av utbildningen, vilket dock förefaller något långsökt).

Lösningen på detta är att göra yrkesprogram 1900 poäng tvååriga i stället för treåriga med en garanterad undervisningstid på 1847 timmar. I och för sig innebär detta att det blir omöjligt att endast ha samläsning med motsvarande årskurs på yrkesprogram 2700/2800 poäng. I stället behöver årskurs 1 samläsa med årskurs 1 på yrkesprogram 2700/2800 poäng i större delen av nivåerna i yrkesämnena och med årskurs 2 i övriga nivåer i yrkesämnena medan årskurs 2 på yrkesprogram 1900 poäng behöver samläsa med årskurs 3 på yrkesprogram 2700/2800 poäng i större delen av nivåerna i yrkesämnena och med årskurs 2 i övriga nivåer i yrkesämnena. Det blir i och

för sig mer krävande schemamässigt med sådana samläsningar än med samläsningar med samma årskurs men det är inget oöverkomligt problem.

En tvåårig utbildning kan också ses som mer attraktiv för eleverna om de snabbare kan komma ut på arbetsmarknaden (även om det i vissa branscher kan finnas vissa begränsningar för vad personer under 18 år kan göra). En treårig utbildning med lång tid för de olika kurserna kan upplevas som alltför utdragen.

För att kunna ha påbyggbarhet i systemet är det lämpligt att ha någon form av tredje gymnasieår som en valbar påbyggnadsutbildning för elever som har gått tvåårigt yrkesprogram 1900 poäng så att de kan nå samma kompetens som från ett yrkesprogram 2700/2800 poäng (och då också kan få en gymnasieexamen om man har klarat kraven för det).

Gislaveds kommun motsätter sig såväl att yrkesprogram 1900 poäng ska vara en treårig utbildning som att den garanterade undervisningstiden ska vara 2430 timmar. I stället anser Gislaveds kommun att yrkesprogram 1900 poäng ska vara en tvåårig utbildning med en garanterad undervisningstid på 1847 timmar. En påbyggnadsutbildning om ett tredje år ska erbjudas elever för att få en motsvarande utbildning som på ett yrkesprogram 2700/2800 poäng. Behörighetskravet för en sådan påbyggnadsutbildning ska vara ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis från ett yrkesprogram 1900 poäng.

5.5 Utbildningen i övrigt på 1900-poängsprogram

Utredningens förslag

Det ska vara möjligt att genomföra yrkesprogram 1900 poäng som gymnasial lärlingsutbildning på samma sätt som yrkesprogram 2700/2800 poäng.

Elever på yrkesprogram 1900 poäng ska ha möjlighet till utökat program med därtill hörande utökad garanterad undervisningstid på samma sätt som gäller för övriga nationella program. Vad gäller den andra nivån inom spåret med två 50-poängskurser i Sv, Sva, En och Ma (nivå 1a2) ska dock kunna läsas av eleverna utan ett godkännande av rektor av det utökade programmet.

De avvikelser som finns på nationella program i form av särskilda varianter, riksrekryterande utbildning, riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning ska finnas även på yrkesprogram 1900 poäng.

Synpunkter

Det är naturligt att gymnasial lärlingsutbildning kan var ett sätt att läsa yrkesprogram oavsett om det är yrkesprogram 1900 poäng eller yrkesprogram 2700/2800 poäng när det finns förutsättningar för det inom det lokala näringslivet och det finns ett intresse hos elever för att göra detta.

Vad gäller nivå 1a2 i Sv/Sva, En och Ma så skulle inläsningen av detta naturligt hamna inom ramen för det påbyggnadsår som Gislaveds kommun ovan har föreslagit. Det finns inte heller något hinder att läsa in vissa nivåer som individuellt val. Utifrån detta bör det inte finnas någon anledning att särreglera att rektors godkännande inte skulle krävas för att läsa nivåerna som utökat program.

Det är logiskt att det för yrkesprogram 1900 poäng liksom övriga nationella program finns möjlighet till avvikelser i form av särskilda varianter, riksrekryterande utbildning, riksidirottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen om att det på yrkesprogram 1900 poäng ska vara möjligt med gymnasial lärlingsutbildning, att avvikelser i form av särskilda varianter, riksrekryterande utbildning, riksidirottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning ska få förekomma och att samma regler som för övriga nationella program ska gälla vad gäller utökat program.

Gislaveds kommun motsätter sig däremot att elever utan särskilt beslut av rektor om utökat program ska få läsa nivå 1a2 i Sv/Sva, En och Ma.

5.6 Erbjudande, planering, dimensionering

Utredningens förslag

Det ska från hemkommunernas sida vara ett erbjudande om ett allsidigt urval av yrkesprogram 1900 poäng och inriktningar på dessa program. När det tas ställning till vilka utbildningar som ska erbjudas ska hänsyn tas till ungdomars efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Dimensioneringen av utbildningsplatser på olika utbildningar ska även omfatta yrkesprogram 1900 poäng.

Dimensioneringen av yrkesprogram 2700/2800 poäng bör göras före dimensioneringen av yrkesprogram 1900 poäng och utbudet av yrkesprogram 1900 poäng lär bli mindre än av yrkesprogram 2700/2800 poäng på grund av att färre elever lär komma att söka dem.

Synpunkter

Som påpekas i utredningen skiljer sig redan idag hemkommunernas förutsättningar vad gäller hur många program och inriktningar som kan erbjudas och på vilket sätt de kan erbjudas. Det är av vikt med ett erbjudande av ett allsidigt urval av utbildningar även om det kan vara olika omfattande beroende på kommunstorlek, samverkansområdets utformning och geografiska förutsättningar i hemkommunen och samverkansområdet.

Utifrån det mindre omfattande elevunderlaget som är aktuellt för yrkesprogram 1900 poäng kommer en lägre andel av alla utbildningar som ingår i det nationella systemet utbildningar också att kunna erbjudas än när

det gäller yrkesprogram 2700/2800 poäng och högskoleförberedande program. Det är dock viktigt att det fortfarande blir ett allsidigt utbud av yrkesprogram 1900 poäng som erbjuds av de olika hemkommunerna själva eller inom deras samverkansområden.

Det är rimligt att yrkesprogram 2700/2800 poäng har företräde vid dimensionering av utbildningar i förhållande till yrkesprogram 1900 poäng. Det är viktigt att dimensioneringen utgår från det totala behovet som respektive program utbildar mot och att inte dimensioneringen av yrkesprogram 1900 poäng innebär en överdimensionering totalt sett utifrån arbetsmarknadens behov. En dimensionering behöver också ta hänsyn till hur stor andel av eleverna som har möjlighet att söka yrkesprogram 1900 poäng som kan antas göra det och inte i stället välja att gå ett introduktionsprogram.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen om ett allsidigt urval av yrkesprogram 1900 poäng och om dimensionering.

5.7 Gymnasialt yrkesutbildningsbevis

Utredningens förslag

Efter studier på yrkesprogram 1900 poäng ska elever som nått målet för utbildningen få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis. Kraven för att få ett sådant utfärdat är att eleven har minst 1650 poäng godkända betyg varav 50 poäng vardera ska vara i Sv/Sva, En och Ma, 400 poäng programgemensamma ämnen och ett godkänt yrkesprov eller gymnasiearbete. Uppfyller en elev inte kraven för att få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis utfärdas i stället studiebevis.

Även elever som har gått yrkesprogram 2700/2800 poäng som inte uppfyller examenskraven för en sådan utbildning men däremot kraven för ett gymnasialt utbildningsbevis ska utöver ett studiebevis om de så önskar kunna få ett gymnasialt utbildningsbevis utfärdat.

På yrkesprogram 2700/2800 poäng ska som särskilt stöd nivå 1a kunna delas upp i nivå 1a1 och nivå 1a2. Detta ska även kunna ske inom ett individuellt anpassat program.

Sh 1a1 kan ingå i ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis i stället för Samhälls- och arbetslivskunskap.

Synpunkter

Det är väsentligt att elever som har gått yrkesprogram 1900 poäng om de har tillgodogjort sig de centrala delarna av programmet, får ett standardiserat dokument som visar på att de har uppfyllt dessa krav. Det är dock lämpligt att det inte ska finnas någon risk för sammanblandning av vilken sorts utbildning eleven har klarat och det finns anledning att inte ha samma typ av dokument som för utbildning som omfattar 2500 poäng eller mer.

Det är då en bra lösning med utfärdande av gymnasialt yrkesutbildningsbevis för elever som klarar uppställda krav på yrkesprogram 1900 poäng.

Förslaget till sådana krav är väl avvägda. Det behöver vara en stor del av poängen som har klarats av med godkänt resultat.

Det gymnasiala yrkesutbildningsbeviset ska just spegla att eleven har uppnått en viss nivå i yrkeskunnande och även har klarat minst 50 poäng i Sv/Sva, En och Ma. Ett sådant bevis bör då utfärdas till alla elever som har uppnått de kraven, alltså inte bara de som uppnått kraven på yrkesprogram 1900 poäng utan även de som har uppfyllt dem på yrkesprogram 2700/2800 poäng utan att uppnå examenskraven för programmet.

Där det verkligen finns behov av en uppdelning av nivå 1a på yrkesprogram 2700/2800 poäng i nivå 1a1 och 1a2 som särskilt stöd eller individuellt anpassat program kan det vara befogat. Det bör dock användas restriktivt när det bedöms nödvändigt för en elev som bedöms inte klara nivå 1a och där andra åtgärder har prövats för att eleven ska nå ett godkänt betyg i nivå 1a.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen om gymnasialt yrkesutbildningsbevis och möjlighet till uppdelning av nivå 1a i nivå 1a1 och 1a2 på yrkesprogram 2700/2800 poäng.

5.8 Komvux och gymnasiala yrkesutbildningar som omfattar 1900 gymnasiepoäng

Utredningens förslag

Det ska gå att få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis utfärdat även från komvux om kraven för ett sådant är uppfyllt. Det ska däremot inte finnas någon rätt att studera på komvux för att kunna uppnå ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis. Precis som för övriga som inte redan har uppnått grundläggande behörighet till högskoleutbildningar eller yrkeshögskoleutbildningar ska den som läst yrkesprogram 1900 poäng ha rätt till utbildning på gymnasial nivå.

Synpunkter

I och med att det kan komma att finnas elever som inte uppfyller kraven för ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis från gymnasieskolan som kan komma att läsa i de nivåer som krävs för ett sådant inom komvux. Då ska dessa personer också kunna få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis utfärdat eftersom det mycket väl kan vara så att arbetsgivare kommer att se beviset som ett kvalitetskvitto på yrkeskunskaper.

Även om yrkespaket normalt inte innehåller nivåer inom gymnasiegemensamma ämnen inom vuxenutbildningen så kan det också mycket väl finnas studerande som läser yrkespaket som även väljer att läsa in

nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma (om de inte tidigare har klarat dem) för att få ett sådant gymnasialt yrkesutbildningsbevis.

Det skulle dock ställa alltför höga krav på vuxenutbildningen att den skulle åläggas att studerande ska ha en rätt att studera inom den för att uppnå gymnasialt yrkesutbildningsbevis. Det finns självfallet också inget som motiverar en negativ särbehandling av personer som har läst yrkesprogram 1900 poäng vad gäller möjligheten till studier på en gymnasial nivå inom vuxenutbildningen.

Gislaveds kommun instämmer i förslagen om gymnasialt yrkesutbildningsbevis inom vuxenutbildningen och rätt till utbildning inom vuxenutbildningen.

5.9 Mer om de nya yrkesutbildningarnas benämning

Utredningens förslag

Det föreslås att de nya programmen ska heta yrkesprogram som omfattar 1900 poäng trots att det skulle kunna finnas en förväxlingsrisk mellan de olika typerna av yrkesprogram. Det har övervägts att i stället benämna de nya utbildningarna yrkesinriktade program eller ge dem något helt nytt namn men det har förkastats av utredningen.

Synpunkter

Det är olyckligt att använda samma beteckning för flera olika programtyper och även för flera olika program. Det vore bättre för att undvika risk för sammanblandning, att ha olika namn såväl vad gäller programtypen som för de enskilda programmen.

Som nämns i betänkandet så uppfyller inte heller yrkesprogram 1900 poäng delar av vad som sades vara syftet med yrkesprogram avseende att ge behörighet till yrkeshögskolan och leda till en yrkesexamen.

Utifrån detta bör yrkesprogram 1900 poäng få en annan beteckning och yrkesprogram 2700/2800 poäng fortsätta benämnas enbart yrkesprogram. Trots att beteckningen yrkesförberedande program delvis fortsatt felaktigt används av vissa för yrkesprogrammen så har denna felaktiga användning minskat ju längre tiden har gått sedan de yrkesförberedande programmen fanns. Därmed bör det vara möjligt att återinföra begreppet yrkesförberedande program för yrkesprogram 1900 poäng för att särskilja dem från dagens yrkesprogram.

Problemet finns dock även vad gäller de enskilda programmens namn. En lösning vore att före programnamnet som det ser ut på dagens yrkesprogram lägga till "Yrkesförberedande" så att alltså till exempel Barn- och fritidsprogrammet fortsätter att vara namnet på dagens Barn- och fritidsprogram medan motsvarande 1900-poängsprogram får namnet "Yrkesförberedande barn- och fritidsprogrammet".

Gislaveds kommun motsätter sig att de nya programmen ska benämnas yrkesprogram som omfattar 1900 poäng och anser i stället att de ska benämnas yrkesförberedande program. Gislaveds kommun anser också att de enskilda 1900-poängsprogrammen ska benämnas med "Yrkesförberedande" före motsvarande nuvarande yrkesprogramns namn.

6 Förslag om förändringar på Introduktionsprogram

6.1 Yrkesintroduktion och individuellt alternativ avskaffas

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att introduktionsprogrammen IMA och IMY avvecklas. IMY anses inte vara relevant i och med införandet av yrkesprogram 1900 poäng.

Synpunkter

Som anges blir IMY inte relevant vid införandet av yrkesprogram 1900 poäng. Yrkesprogram 1900 poäng är ett tydligare uppstyrt alternativ än IMY. Som angivet ovan anser Gislaveds kommun att det inte ska krävas godkända betyg i några ämnen för att bli behörig till yrkesprogram 1900 poäng. Genomförs detta kommer det inte att finnas något behov över huvud taget av IMY.

IMA vänder sig idag till elever som inte är behöriga till något nationellt program och som inte är aktuella för att gå IMS eller IMV. Syftet är att eleven ska gå vidare till IMY, annan fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden. I och med införandet av yrkesprogram 1900 poäng kommer antalet elever som kommer att gå IMA att minska väsentligt i och med att många av dagens elever kommer att välja att gå yrkesprogram 1900 poäng. Detta gäller i ännu högre utsträckning om Gislaveds kommuns förslag om att inte kräva tre godkända betyg för behörighet till yrkesprogram 1900 poäng genomförs.

Det finns dock ett kvarvarande behov av ett introduktionsprogram utöver IMV och IMS. Utredningen föreslår att IMF ska införas och IMA tas bort. IMA bör dock fortsatt kunna täcka in de behov som kvarstår av ett introduktionsprogram utöver IMV och IMS.

För den absoluta merparten elever kommer målet med att gå IMA att vara att få tillräckligt många godkända betyg för att bli behörig till yrkesprogram 2700/2800 poäng, högskoleförberedande program eller IMV. För dem kommer fortsatt huvuddelen av tiden ägnas åt inläsning av grundskoleämnen. Precis som tidigare bör det dock vara möjligt att även kunna läsa gymnasieämnen om det finns utrymme till något utöver att läsa de grundskoleämnen som eleven behöver för behörighet och även för att förbättra sitt meritvärde.

Som ovan nämnts föreslår Gislaveds kommun att inget behörighetskrav på tre betyg ska finnas för yrkesprogram 1900 poäng. Om detta genomförs behöver inte ett syfte med IMA vara att förbereda för yrkesprogram 1900 poäng. I vilket fall som helst finns möjligheten på IMA att lägga in yrkeskurser om det bedöms vara en bra lösning som också är praktiskt genomförbar för den enskilda eleven. Elever som eventuellt inte når behörighet till yrkesprogram 1900 poäng, högskoleförberedande program eller IMV när de har haft sikte på detta har även möjligheten att efter det första året i stället välja yrkesprogram 1900 poäng.

Det finns också elever som har annan problematik som gör att studierna på IMA måste riktas in på annat som att stärka elevers förmåga att fungera i olika situationer i samhället och då behöver de olika alternativ som är möjliga att läsa utöver grundskole- och gymnasiekurser på IMA användas.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att avveckla IMY.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att avveckla IMA. Syftet och målgruppen för IMA behöver justeras för att ta hänsyn till införandet av yrkesprogram 1900 poäng och avvecklingen av IMY. Däremot ska inga förändringar göras i vilket innehåll som ska erbjudas på programmet.

6.2 Individuellt förberedelseprogram (IMF) ska införas

Utredningens förslag

Det nya introduktionsprogrammet individuellt förberedelseprogram (IMF) föreslås införas. Syftet med IMF ska vara att eleverna ska gå vidare till annan fortsatt utbildning efter det eller få en arbetsmarknadsinriktad utbildning. IMF ska utformas utifrån elevens individuella behov och förutsättningar på samma sätt som gäller för IMA idag. IMF ska inte vara sökbart.

Elever på IMF ska redan inledningsvis kunna erbjudas läsa yrkesämnen. Elever som efter ett års studier på IMF fortfarande inte går över till ett nationellt program eller till IMV ska under resten av studierna på IMF i huvudsak få arbetsmarknadsinriktad utbildning där bland annat minst 400 poäng yrkesämnen ska erbjudas till eleven. Om en elev som del av sin utbildning på IMF önskar vara en del på en arbetsplats ska eleven erbjudas ha APL (om eleven läser yrkesämnen) eller praktik.

IMF ska stå öppet för elever som inte är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng att söka. Vid synnerliga skäl ska dock även elever som är behöriga till yrkesprogram 2700/2800 poäng kunna gå IMF. Elever från anpassad grundskola ska få gå IMF om inte synnerliga skäl talar emot det.

Om möjligt bör elever på IMF så snabbt som möjligt gå vidare till ett nationellt program (när de blir behöriga till ett sådant). Detta behöver inte ske omedelbart när eleven blir behörig men det bör ske senast vid starten på nästa läsår.

Synpunkter

Som framgår ovan motsätter sig Gislaveds kommun att IMA avskaffas. I och med detta finns det inte heller något behov av inrättandet av IMF.

Om IMF ändå skulle inrättas bör programmet få likartade möjligheter som IMA idag. Som ovan nämnts anser Gislaveds kommun att behörighetskravet på tre godkända betyg till yrkesprogram 1900 poäng ska tas bort. I och med detta kvarstår inte behovet av förstärkta skyldigheter för huvudmännen att erbjuda yrkesämnen på IMF i jämförelse med det som idag är möjligt på IMA.

Elever som läser med mål att bli behöriga till yrkesprogram 1900 poäng eller högskoleförberedande program lär vara mer motiverade än idag givet att de då har avstått från att söka ett yrkesprogram 1900 poäng och då går ett extra år för att nå behörigheten att komma in på programmet de önskar. Det bör medföra att de allra flesta av dessa elever når målet efter ett års studier. Om några inte når målet efter ett år bör de antingen om de verkligen är motiverade för det, även ägna nästa år åt att nå den önskade behörigheten. Alternativt bör de då i stället söka ett yrkesprogram 1900 poäng.

I de fall då det inte handlar om att eleven läser för en behörighet handlar det i stället om andra problem, till exempel av social, relationell eller psykisk karaktär. Då krävs normalt betydligt mer av andra insatser än att läsa grundskole- och gymnasieämnen. Det kan delvis vara aktuellt med praktikinsatser av något slag men det är relativt osannolikt att det som behövs skulle vara relativt omfattande paket av yrkeskurser.

Möjligheten till övergångar direkt från IMF till ett nationellt program under ett pågående läsår är mycket begränsade. Det kan vara möjligt om eleven väldigt tidigt under läsåret når behörighet till ett nationellt program eller IMV där det finns lediga platser men i övrigt är det inte möjligt. Däremot ska målsättningen som ovan angivits självfallet vara att eleven efter så få läsår som möjligt kan gå över till ett nationellt program samtidigt som man behöver vara medveten om att det även finns en mindre grupp elever som har behov av andra insatser än grundskole- och gymnasiekurser och där dessa insatser i många fall behöver fortsätta under tre år på IMF.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att införa IMF utifrån att kommunen anser att IMA bör finnas kvar. Om IMF införs motsätter sig Gislaveds kommun att införa krav på att erbjuda eleverna som finns kvar mer än ett läsår på IMF att läsa minst 400 poäng yrkeskurser. Om IMF införs instämmer dock Gislaveds kommun i de föreslagna behörighetsreglerna.

6.3 Språkintröduktion (IMS)

Utredningens förslag

Elever på IMS som har förutsättningar för det och som har som mål att läsa ett yrkesprogram ska få läsa nivåer eller delar av nivåer i yrkesämnena som en del av IMS.

Synpunkter

Målsättningen för elever på IMS måste vara att eleverna så snabbt som möjligt får förutsättningar att gå över till ett nationellt program, IMV eller IMA/IMF (beroende på om IMA ersätts med IMF eller ej).

Det är självfallet då helt centralt med undervisning i Sv/Sva och under en period kan det vara befogat att detta är den enda undervisningen. Detta kan dock inte fortgå under en längre tid utan det är därefter väsentligt att kombinera de fortsatta studierna i Sv/Sva med att läsa grundskoleämnena som förbättrar möjligheterna till en så snabb övergång till en annan utbildning som möjligt. Detta bör vara fokus men det kan i vissa fall finnas anledning att även i någon utsträckning läsa gymnasieämnena. Det kan dock ifrågasättas om det för ett större antal elever främst är att läsa yrkesämnena som bör vara aktuellt under tiden på IMS och det finns redan möjlighet att när detta bedöms lämpligt och möjligt erbjuda elever att läsa yrkesämnena. Det finns ingen anledning att ålägga att nivåer eller delar av nivåer i yrkesämnena ska ingå i IMS för vissa elever utan bedömningen av vad som är lämpligt och möjligt behöver ligga kvar hos rektor.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget om ökade krav att erbjuda yrkeskurser på IMS för vissa elever.

6.4 Programinriktat val (IMV)

Utredningens förslag

IMV ska i fortsättningen endast erbjudas för en grupp elever (och därmed vara sökbar) och inte som idag även för enskilda elever.

Synpunkter

Det blir en ökad tydlighet om IMV endast finns som sökbar utbildning för en grupp elever och inte med en möjlighet till individuell anpassning för enskilda elever. Att enskilda elever tas emot utan att ha konkurrerat om platser är tveksamt och de höjda behörighetskraven som föreslås för IMV gör det som betänkandet konstaterar mer sannolikt att de kan klara att följa en sökbar utbildning utan anpassningar.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att IMV i fortsättningen endast ska vara sökbara utbildningar som erbjuds för en grupp elever.

7 Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan

7.1 Behörighetskrav till yrkesprogram som omfattar 1900 yrkespoäng

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att behörighetskravet till yrkesprogram 1900 poäng ska vara godkända betyg i minst tre ämnen. Dessa ämnen ska kunna vara vilka ämnen som helst och det ska inte få ställas några krav på godkända betyg i något visst ämne till yrkesprogram 1900 poäng.

Synpunkter

Som ovan nämnts så ökar elevers förutsättningar att klara en gymnasieutbildning i takt med ett högre meritvärde. Det är dock svårt att förstå varför just en behörighetsgräns på tre godkända betyg oavsett i vilka ämnen, skulle vara det mest rimliga för yrkesprogram 1900 poäng. En sådan behörighetsgräns är mycket lågt satt och man kan ifrågasätta om det finns några egentliga skillnader angående hur långt elever lär komma att nå i studier på ett yrkesprogram om man har godkända betyg i 0, 1, 2 eller 3 ämnen särskilt när det inte ställs krav på att något av de godkända betygen ska vara i till exempel Sv/Sva.

Om man vill öppna möjligheter för elever med låga meritvärden att läsa in yrkesämnen för att förbättra sin anställningsbarhet så bör det vara rimligt att denna möjlighet öppnas för alla grundskoleelever som saknar behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till högskoleförberedande program (utom elever som ska erbjudas IMS).

I betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU 2025:18, s 628) skrivs att det kan uppfattas som olämpligt att ha ett behörighetskrav på yrkesprogram 1900 poäng. Det framhålls att det finns elever som på rätt yrkesutbildning och med motivation kommer att kunna tillgodogöra sig denna utbildning trots dåliga förkunskaper och att det är samhällsekonomiskt rimligt att inte utesluta denna grupp med en skarp behörighetsgräns (även om man sedan lägger förslag som utgår från de överväganden som har gjorts i *Fler vägar till arbetslivet*).

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget om att tre godkända betyg ska krävas för behörighet till yrkesprogram 1900 poäng och anser att inga godkända betyg ska krävas.

7.2 Behörighetskraven för yrkesprogram som omfattar 2700 och 2800 poäng ska höjas till 12 ämnen

Utredningens förslag

För behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng ska i stället för minst åtta godkända betyg gälla minst tolv godkända betyg (som gäller för behörighet till högskoleförberedande program idag). Som idag ska godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma ingå bland dessa betyg.

Synpunkter

Det är väsentligt att yrkesprogram 2700/2800 poäng ses som attraktiva utbildningar. Ett led i detta är att höja statusen på utbildningarna. Att ställa samma behörighetskrav som för behörighet till högskoleförberedande program (om man bortser från att det på de flesta högskoleförberedande programmen även ställs ytterligare krav på godkända betyg i ytterligare ämnen som anses särskilt betydelsefulla för att klara respektive program) är då ett sätt att uppvärdera yrkesprogram 2700/2800 poäng. Det kommer också att medföra att en högre andel av eleverna kommer att klara studierna på programmet och ta en examen.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att i stället för åtta godkända betyg kräva 12 godkända betyg för behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng.

7.3 Ett års studier på ett 1900-poängsprogram ska möjliggöra behörighet till yrkesprogram som omfattar 2700 respektive 2800 poäng

Utredningens förslag

Ett alternativt sätt att uppnå behörighet till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till IMV ska införas för elever som har läst minst ett år på ett yrkesprogram 1900 poäng. Detta alternativa behörighetskrav ska vara minst 400 poäng yrkesämnen samt godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma. De godkända betygen i Sv/Sva, En och Ma ska antingen kunna vara från grundskolan eller från nivå 1a1 i respektive ämne från yrkesprogram 1900 poäng.

För att elever som går yrkesprogram 1900 poäng ska kunna nå denna behörighet efter ett år ska det på yrkesprogram 1900 poäng alltid läsas minst 400 poäng yrkesämnen samt nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma under det första året på programmet.

Även vad gäller att få meritpoäng vid ansökan till yrkesprogram 2700/2800 poäng, IMV och yrkesprogram 1900 poäng ska upp till 400 poäng nivåer i yrkesämnen kunna räknas med i stället för grundskolebetyg där varje

100 poäng motsvarar ett grundskolebetyg. Dock ska det fortfarande bara kunna ingå 16 ämnens betyg i meritvärdet.

Betyg i nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma ska kunna ersätta grundskolebetyget i ämnet vid meritvärdesberäkningen till de ovan uppräknade utbildningarna om eleven har ett högre betyg i nivå 1a1 än grundskolebetyget.

Synpunkter

Som ovan nämnts så är det positivt att behörighetskraven för yrkesprogram 2700/2800 poäng höjs. Att då samtidigt lägga in ett alternativt behörighetskrav som kräver färre godkända ämnen vore däremot inte lämpligt. Behörighetskravet till yrkesprogram 2700/2800 poäng måste vara satt så att det indikerar goda förutsättningar för eleven att klara inte endast studierna i yrkesämnena på programmet utan även studier i gymnasiegemensamma ämnen. Detta kräver att eleven har klarat godkända prestationer i ett stort antal ämnen eftersom det höjda behörighetskravet är 12 godkända betyg. Förslaget innebär inte att det bara krävs 400 poäng godkända yrkesämnena utöver godkända betyg antingen från grundskolan eller på nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma.

I och med att studierna på nivå 1a1 bygger på studierna från grundskolan i Sv/Sva, En och Ma är däremot förslaget att godkända betyg i nivå 1a1 ska kunna ersätta betyg från grundskolan i samma ämne vad gäller meritpoäng rimligt. Detta bör även gälla betyg i nivå 1a1 i Sh (där Gislaveds kommun som ovan nämnts anser att Sh 1a1 ska ingå på alla yrkesprogram 1900 poäng i stället för Samhälls- och arbetslivkunskap) i förhållande till grundskolebetyget i Sh.

Det bör också tillämpas vad gäller behörighetskravet. Det innebär att godkända betyg i nivå 1 i Sv/Sva, En och Nk likställs med godkända betyg i ämnena från grundskolan men att kravet om minst 12 godkända betyg kvarstår som det enda möjliga alternativet vad gäller behörighet till yrkesprogram 1900 poäng.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att betyg i nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma ska kunna ersätta grundskolebetyget i ämnet vid meritvärdesberäkningen till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till IMV om eleven har ett högre betyg i nivå 1a1 än grundskolebetyget och anser att detta även ska gälla betyg i nivå 1a1 i Sh.

Gislaveds kommun motsätter sig förslag om ett alternativt behörighetskrav men anser att godkända betyg i nivå 1a1 i Sv/Sva, En och Ma ska kunna ersätta grundskolebetyget i ämnet i det grundläggande behörighetskravet till yrkesprogram 2700/2800 poäng och till IMY.

7.4 Behörighetskraven för introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas

Utredningens förslag

För behörighet till IMV ska i stället för minst sex godkända betyg där ett godkänt betyg i Sv/Sva samt minst ett godkänt betyg i En och Ma ingår gälla två alternativa behörighetskrav. Det ena är minst åtta godkända betyg där godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma ska ingå bland dessa betyg. Det andra är minst tio godkända betyg där godkänt betyg i Sv/Sva och ett godkänt betyg i Ma eller En ska ingå.

Synpunkter

IMV utgör idag ett bra komplement till de nationella programmen och skapar en väg in på dem utan att tappa ytterligare tid under förutsättning att eleven klarar det som saknas från grundskolan för behörighet till ett nationellt program under gymnasietiden parallellt med studierna i gymnasieämnen. Denna möjlighet bör finnas kvar även efter förändringarna vad gäller införande av yrkesprogram 1900 poäng med mera.

Som ovan beskrivits är höjda behörighetskrav till yrkesprogram 2700/2800 poäng en bra del av en sådan reform. Då bör även behörighetskraven till IMV höjas. Det är lämpligt att bibehålla avståndet mellan behörighetskravet vad gäller IMV och behörighetskravet till yrkesprogram 2700/2800 poäng.

Det finns ingen anledning att särskilja antalet godkända betyg som krävs från grundskolan beroende på om eleven inte är godkänt i ett av ämnena En och Ma eller inte eftersom det bara skulle göra systemet mer svåröverblickbart och faktiskt innebära en relativ sänkning av kravet för de elever som klarat godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma.

Det skulle också vara svårt att parallellt med gymnasiestudierna kunna läsa upp fyra grundskolebetyg till godkänd nivå. Det vore schematekniskt mycket svårt att över huvud taget få in denna ytterligare tid (utifrån att eleverna ska få extra tid för att läsa in ämnena utöver den garanterade undervisningstiden för yrkesprogram 2700/2800 poäng).

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att höja behörighetskravet till IMV och att det ena alternativet till sådant ska vara godkänt betyg i Sv/Sva, godkänt betyg i antingen En eller Ma samt godkänt betyg i minst åtta andra ämnen.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att det andra alternativet ska vara godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma samt minst fem andra ämnen och anser i stället att det ska vara godkända betyg i Sv/Sva, En och Ma samt minst sju andra ämnen

7.5 Fler betygssteg inom det kunskapsspann som idag motsvaras av betyget F skulle kunna fylla flera funktioner

Utredningens förslag

Det bör övervägas att införa ytterligare underkända betyg än dagens F. Om det är ett ytterligare sådant betyg skulle det kunna ge 5 meritpoäng. Om ett sådant betygssteg införs skulle det kunna övervägas om det skulle kunna ställas som behörighetskrav i En och Ma till IMV.

Synpunkter

Det finns klara skäl att överväga om det ska finnas fler betyg än ett som ligger under nuvarande godkändgräns i betygssystemet. Detta bör dock göras som en del av en större förändring av betygssystemet som den som föreslås av *Betygsutredningen*.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att överväga fler än ett underkänt betyg och påpekar att detta behöver ske som del av en större förändring av betygssystemet.

8 Förslag om yrkesämnen på högskoleförberedande program

8.2 En försöksverksamhet med handelsinriktning på ekonomiprogrammet bör inledas

Utredningens förslag

En försöksverksamhet med en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet föreslås. Försöksverksamheten ska bedrivas i enlighet med förslagen i promemorian "*Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program*" (U2021/01877).

Synpunkter

Gislaveds kommun delar promemorians uppfattning om att det finns en stor grupp elever som går högskoleförberedande program men sedan inte söker sig till högskolan utan i stället arbetar bland annat inom handeln. I och med att det redan idag finns beröringspunkter mellan Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet så förefaller det vara en rimlig ingång att bedriva en försöksverksamhet inom Ekonomiprogrammet som innehåller en större mängd handelsinriktade kurser.

Samtidigt är det viktigt för små och medelstora gymnasieskolor att det finns ett tillräckligt underlag för de olika utbildningar som kommer att vara riktade mot handel och ekonomi. Det finns en risk att införandet av en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet gör det svårt att samla tillräckligt antal elever såväl på Försäljnings- och serviceprogrammet som på en

handelsinriktning på Ekonomiprogrammet. Det finns en möjlighet att resultatet blir ytterligare färre elever som väljer Försäljnings- och serviceprogrammet om det upplevs möjligt att få samma arbetsmöjligheter inom handeln på en handelsinriktning inom Ekonomiprogrammet samtidigt som eleverna i övrigt får en bredare kompetens. Samtidigt finns det en risk att alltför få av Ekonomiprogrammets elever upplever det som intressant att läsa handelskurser i stället för ekonomi- eller juridikkurser om det ändå upplevs att det inte klart förbättrar möjligheterna till anställningsbarhet.

För att det för mindre och medelstora gymnasieskolor ska finnas möjlighet att bedriva såväl Försäljnings- och serviceprogrammet som en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet så är det viktigt att det finns samläsningsmöjligheter mellan de båda utbildningarna. Det är då av vikt att de inriktningsspecifika kurserna på handelsinriktningen endast utgörs av kurser som är programgemensamma på Försäljnings- och serviceprogrammet. Detta ger också en större enhetlighet i förhållande till de arbeten som utbildningarna ska kunna leda till.

Promemorians krav på att huvudmän som ska anordna handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet ska erbjuda Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet på samma skolenhet är högst rimligt. Det behöver ske en betydande integration mellan handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet och Försäljnings- och serviceprogrammet samtidigt som kopplingarna med övriga inriktningar på Ekonomiprogrammet bibehålls.

Gislaveds kommun instämmer i utredningens förslag att införa en försöksverksamhet med en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet och att denna i huvudsak bör utformas enligt förslagen i promemorian *”Försöksverksamhet med yrkesinriktningar på högskoleförberedande program”* (U2021/01877). Gislaveds kommun vill dock framhålla att endast nivåer inom programgemensamma karaktärsämnen på Försäljnings- och serviceprogrammet ska ingå som inriktningsspecifika nivåer inom karaktärsämnen på den föreslagna handelsinriktningen på Ekonomiprogrammet.

8.3 Olika alternativ med yrkesinslag på högskoleförberedande program

Utredningens förslag

Utredningen väljer att i nuläget inte lägga förslag om ytterligare möjligheter att läsa yrkesämnen på högskoleförberedande program utöver förslaget om försöksverksamhet med en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet.

Utredningen menar att försöksverksamheten måste utvärderas innan ytterligare åtgärder vidtas.

Synpunkter

Det finns idag inslag av yrkeskaraktär på inriktning Produktionsteknik inom Teknikprogrammet. Utöver detta är det helt klart Ekonomiprogrammet som idag har inslag av ämnen som ligger närmast ett yrkesprogram (och då Försäljnings- och serviceprogrammet). Det är naturligt att det är där man prövar möjligheten att införa ytterligare yrkesinslag på högskoleförberedande program.

Som påpekas i betänkandet finns det både möjligheter och problem kopplade till ett införande av yrkesinslag på högskoleförberedande program och det finns därför all anledning att genomföra en försöksverksamhet isolerad till ett högskoleförberedande program och noggrant utvärdera effekterna av den innan ytterligare steg med yrkesinslag på högskoleförberedande program tas.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att i nuläget endast gå vidare med yrkesinslag på högskoleförberedande program genom försöksverksamheten med en handelsinriktning på Ekonomiprogrammet och noggrant utvärdera densamma innan ytterligare yrkesinslag införs på högskoleförberedande program.

9 Ökade möjligheter till yrkesutbildning på entreprenad

9.2 Del av yrkesutbildning på entreprenad

Utredningens förslag

Offentliga skolhuvudmän ska få utföra undervisning på entreprenad i yrkesämnen samt vad gäller gymnasiearbeten och yrkesprov på yrkesprogram.

Synpunkter

Utredningen framhåller att små och nischade yrkesområden som arbetsmarknaden efterfrågar kan vara dyra utbildningar för huvudmän att bedriva. Små och/eller dyra utbildningar definieras i utredningen vara utbildningar där efterfrågad kompetens, som utbildningen syftar till, är högre än antalet individer med den kompetens som efterfrågas.

Under perioden 1 juli 2018 fram till och med 30 juni 2023 tillämpades utbildning i en försöksverksamhet med branschskolor. Försöksverksamheten finansierades med statsbidrag och möjliggjorde för alla huvudmän att utföra vissa uppgifter inom utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på entreprenad. De uppgifter som överlämnades på entreprenad var undervisning i karaktärsämneskurser och gymnasiearbete/komvuxarbete som ingick i utbildningen enligt skollagen.

Försöksverksamheten bidrog till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom små yrkesområden enligt Skolverket. Detta skedde dock

i begränsad utsträckning eftersom antalet elever i försöksverksamheten var betydligt lägre än förväntat. Fortsatt är kompetensbehovet stort inom små och/eller dyra utbildningar. När de nya lagkraven rörande planering och dimensionering av utbildningar infördes har kommuner i många delar av länet tecknat primära samverkansavtal. Gislaveds kommun har ingått avtal med Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo kommuner och har i arbetet med dimensioneringen en upplevelse av ett närmare samarbete där dialogen förs om vilka utbildningar som ska erbjudas och i vilken omfattning.

Möjligen kan gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning erbjuda små och/eller dyra utbildningar i en ökad omfattning inom yrkesområden där det råder brist på kompetens, om gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning åter igen kan erbjuda delar av utbildning på entreprenad i så kallade branschskolor. Förutsättningarna att fördela kostnaderna mellan huvudmännen ökar i och med primära samverkansavtal och kravet på att dimensionera utbildningar som ska erbjudas. Det är svårt som enskild huvudman att rekrytera och behålla yrkeslärare inom små och/eller dyra utbildningar.

Upplägget vad gäller den föreslagna entreprenaden kan med fördel utformas liknande det som gavs i försöksverksamheten med branschskolor. Ställtiden för införande blir på så vis kortare.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att offentliga skolhuvudmän ska få utföra undervisning på entreprenad i yrkesämnena samt vad gäller gymnasiearbeten och yrkesprov på yrkesprogram. Detta ska gälla oavsett om förslagen angående yrkesprogram 1900 poäng genomförs helt eller delvis.

9.3 Anpassad gymnasieskola

Utredningens förslag

Offentliga skolhuvudmän ska få utföra undervisning på entreprenad i yrkesämnena samt vad gäller gymnasiearbeten och yrkesprov på yrkesprogram även inom anpassad gymnasieskola.

Synpunkter

Det finns ingen anledning att särskilja yrkesutbildning inom anpassad gymnasieskola från yrkesprogrammen inom gymnasieskolan vad gäller offentliga huvudmäns möjlighet att bedriva delar av undervisningen på entreprenad.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget om entreprenad inom anpassad gymnasieskola.

9.4 Kommunal vuxenutbildning

Utredningens förslag

Utredningen föreslår inte i nuläget någon motsvarande möjlighet för kommunal vuxenutbildning som för gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola. Utredningen menar att det krävs ytterligare utredning för att kunna ta ställning om en motsvarande bestämmelse för kommunal vuxenutbildning är relevant.

Synpunkter

Som framhålls i betänkandet är det svårt att bedöma de exakta följderna av ett införande av en motsvarande entreprenadlösning inom kommunal vuxenutbildning. Det är rimligt att ytterligare utreda frågan om vilka effekter en sådan skulle få.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att ytterligare utreda om entreprenad ska införas inom kommunal vuxenutbildning.

9.5 Fler yrkesutbildade genom ökad samverkan och stimulans

Utredningens förslag

Ett statsbidrag införs för att stimulera yrkesutbildning inom små/och eller dyra yrkesområden när del av yrkesutbildningen läggs ut på entreprenad till en offentlig huvudman.

För att statsbidrag ska utgå ska yrkesutgången utbildningen leder till vara sådan att arbetsmarknadens efterfrågan på kompetensen som ges är större än antalet personer med kompetensen, antalet elever är lågt både inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning och utbildningen är svår att anordna utifrån lokaler, material, utrustning eller små elevgrupper.

Statsbidraget ska lämnas för elever som deltagit i utbildning på entreprenad minst sex veckor under ett läsår och får ges högst två läsår per elev och ska inte ges till elever som har kunnat bo kvar på sin hemadress under tiden för entreprenadutbildningen. Beroende på program kan bidraget vara 35 000 eller 75 000 kronor per elev och år.

Skolverket beslutar om rätt till statsbidrag och betalar ut det. Nationella programrådet inom området ska yttra sig innan beslutet.

Synpunkter

Ett statsbidrag är sannolikt väsentligt för att underlätta för utbildningen i små och nischade yrken. Det är dock svårt att säga exakt vilken storlek det bör vara på ett sådant bidrag. Det förefaller också väl grovt att lägga fast nivån på bidraget till två nivåer beroende på program där bidraget hamnar på så skilda nivåer som 35 000 respektive 75 000 kronor per elev och år. Skolverket borde därför i stället vid varje ansökan om bidrag pröva hur stort

bidraget/elev och år ska vara. Nivån som är möjlig att bevilja bör dock fastställas inom ett spann som exempelvis 30 000-75 000 kronor/elev och år.

Gislaveds kommun tillstyrker i huvudsak förslaget om statsbidrag men anser att Skolverket ska kunna avgöra beloppet vid behandlingen av varje ansökan i ett spann mellan 30 000 och 75 000 kronor/elev och år.

9.6 Stimulera geografisk spridning

Utredningens förslag

Om mer medel söks än som är tillgängliga ska urvalet av vilka som får bidraget ta hänsyn till att stimulera en geografisk spridning.

Synpunkter

Det är rimligt att det om det totala sökta beloppet överstiger de tillgängliga medlen är önskvärt att främja en god geografisk spridning av platserna.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget om att stimulera geografisk spridning vid fördelningen av bidraget.

10 Yrkesprov

10.2 Yrkesprov – en ny beståndsdel i gymnasial yrkesutbildning

Utredningens förslag

Yrkesprov ska normalt ersätta gymnasiearbetet på yrkesprogram. Om det inte finns framtagna yrkesprov för en viss yrkesutgång ska gymnasiearbete i stället ingå i elevens utbildning. Om det finns särskilda skäl får rektor också besluta att en enskild elev gör ett gymnasiearbete i stället för ett yrkesprov. Betygsdokument ska inte kunna innehålla betyg både i ett yrkesprov och i ett gymnasiearbete.

Yrkesprov får ersätta gymnasiearbetet på yrkesinriktade program inom anpassad gymnasieskolan.

Yrkesprov ska omfatta 100 poäng och betygen E och F ska kunna ges. Samma regler ska gälla vad gäller examensmål, yrkesutbildningsmål, ansvar för betygssättning, dokumentation av betyg, prövning och liknande som för gymnasiearbetet. Medbedömare vid yrkesprov ska vara en yrkeskunnig inom området. Yrkesprov kan genomföras på en elevs APL-plats.

Skolverket tar efter samråd med respektive nationellt programråd fram föreskrifter om yrkesprov för respektive yrkesutgång och för yrkesområden inom anpassad gymnasieskola.

Synpunkter

Som ovan nämnts anser Gislaveds kommun att yrkesprogram inte ska styras upp så att de endast kan genomföras utifrån nationella utgångar utan att det

är viktigt att de enskilda huvudmännen kan lägga upp hur programfördjupningen används utifrån lokala förutsättningar.

Givet detta kan inte yrkesprov ses som det som normalt ska gälla på yrkesprogram och utgå från nationella utgångar. Det kan också konstateras att förutsättningarna för genomförande av yrkesprov varierar väsentligt mellan olika program och inriktningar.

I vissa fall finns utarbetade yrkesprov som vore fullt möjliga att använda som ett alternativ till gymnasiearbetet. I andra fall saknas helt relevanta yrkesprov att anordna eller så fångas inte de olika möjligheter som kan rymmas inom ett yrkesprogram upp på ett bra sätt.

En viktig aspekt av dagens gymnasiearbeten är att de kan genomföras i företagsliknande arbetsformer. Det är viktigt att yrkesprogrammen inte enbart ses som riktade mot anställning utan också kan stimulera till eget företagande. Gymnasiearbeten i form av till exempel företagande genom Ung Företagsamhet (UF) är ett viktigt bidrag till detta som inte får tillåtas försvinna.

I betänkandet hävdas det att det i branscher där man vill att yrkesprovet ska genomföras i företagsliknande former kommer detta att framgå av de nationella ramarna för yrkesprovet inom branschen. Eftersom möjligheten till ett gymnasiearbete i företagsliknande former inte idag är den enda typen av gymnasiearbeten på en viss inriktning så behöver det finnas parallella möjligheter dels att bedriva gymnasiearbetet till exempel i form av UF-företagande, dels med olika alternativ som inte innefattar de företagsliknande formerna. Detta går inte att uppnå om nationellt utformade yrkesprov ska vara utgångspunkten.

Av ovan nämnda skäl bör inte yrkesprov normalt sett ersätta gymnasiearbetet. Utgångspunkten bör tvärtom fortsatt vara gymnasiearbeten. Detta behöver inte utesluta att yrkesprov kan vara ett alternativ om en huvudman så önskar och det finns ett relevant, användbart yrkesprov att tillgå. Även i det fallet bör det dock vara möjligt att använda yrkesprov för vissa elever och gymnasiearbete för andra elever.

I den mån yrkesprov ska användas inom yrkesprogram är det för att säkerställa likvärdiga bedömningar och likvärdiga utbildningar viktigt att det finns klara riktlinjer för vad som ska ingå samt prövas i samband med yrkesprov. Som en del i kvalitetssäkringen är bedömningsstöd eller liknande, en viktig del i arbetet med yrkesprov för de fall då det bedöms lämpligt att använda.

Gislaveds kommun motsätter sig förslaget att yrkesprov normalt ska ersätta gymnasiearbetet. Om yrkesprov över huvud taget ska kunna användas inom yrkesprogram så ska de få ersätta gymnasiearbetet i de fall respektive huvudman finner det lämpligt för vissa elever på en inriktning eller på ett program utan inriktningar. Om yrkesproven ska kunna användas

på detta sätt inom yrkesprogram ska möjligheten även finnas på samma sätt inom yrkesinriktade program inom anpassad gymnasieskola.

10.3 Yrkesprov i kommunal yrkesutbildning

Utredningens förslag

Yrkesprov får ingå i utbildningen på kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, i sammanhållen yrkesutbildning inom regionalt yrkesvux och på kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Det handlar dock inte om något krav att detta ska ske utan de får ingå i betygsdokument efter dessa utbildningar som alternativ till komvuxarbeten och gymnasiearbeten. I övrigt motsvarar innehållet i bestämmelserna om yrkesproven i kommunal yrkesutbildning bestämmelserna om yrkesprov i gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola vad gäller omfattning, innehåll, genomförande med mera.

Synpunkter

Ingången att yrkesprov är en möjlighet och inte en utgångspunkt som faktiskt förslaget vad gäller vuxenutbildningen innebär är välkommen i motsats till ingången vad gäller yrkesprogrammen. Om yrkesprov införs som ett möjligt alternativ inom gymnasieskolan och inom anpassad gymnasieskola är det rimligt att de också på samma sätt införs inom vuxenutbildningen.

För att säkerställa likvärdiga bedömningar och likvärdiga utbildningar är det även avseende vuxenutbildningen viktigt att det finns klara riktlinjer för vad som ska ingå samt prövas i samband med yrkesprov. Som en del i kvalitetssäkringen är bedömningsstöd eller liknande, en viktig del i arbetet med yrkesprov för de fall då det bedöms lämpligt att använda inom vuxenutbildning.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att skapa en möjlighet till användande av yrkesprov inom vuxenutbildningen under förutsättning att så beslutas angående yrkesprogram inom gymnasieskolan.

II Förslag om individuella program i anpassade gymnasieskolan

II.1 En rätt ska införas för elever att fullfölja utbildningen på individuella program i anpassade gymnasieskolan

Utredningens förslag

Elever på anpassad gymnasieskolas individuella program som tillhör målgruppen för anpassad gymnasieskola får en rätt att fullfölja utbildningen under fyra läsår enligt sin individuella studieplan (eller en justerad studieplan om någon ändring görs under studietiden av den individuella studieplanen).

Om eleven flyttar och byter huvudman under studietiden kvarstår rätten att fullfölja den fyraåriga utbildningen men den blir då kopplad till en ny individuell studieplan som ska upprättas på den nya skolan.

Synpunkter

Även om det av allt att döma inte finns något reellt problem med att elever nekas fullfölja en utbildning på anpassad gymnasieskolas individuella program under fyra år så är det lämpligt att införa en reglering för att helt säkerställa rätten. Det är också rimligt att särskilt markera att rätten även gäller vid flytt och byte av huvudman men att den då kopplas till en ny individuell studieplan utformad på den nya skolan.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget att skapa en rätt för elever på anpassad gymnasieskolas individuella program att fullfölja sin utbildning under fyra år.

I2 Uppföljning, utvärdering och vidare utveckling av gymnasial yrkesutbildning

I2.1 Uppföljning och utvärdering av utredningens förslag

Utredningens förslag

Skolverket ges i uppdrag att genom en löpande statistisk analys följa upp reformens införande. Redan innan införandet ska Skolverket göra en lägesbeskrivning av nuläget som kan användas som grund för uppföljningen av reformen.

Synpunkter

Det kan konstateras att förslaget om införande av yrkesprogram 1900 poäng och övriga förändringar bland annat avseende introduktionsprogrammen kommer i en period som har varit, är och kommer att vara reformintensiv. Att Sv/Sva 2 och 3 och En 6 ingår i utbildningen på yrkesprogram som utgångspunkt men kan väljas bort, började tillämpas på utbildningar som startade höstterminen 2024. Såväl GY25 som ersätter kursutformningen med ämnesbetyg baserade på ämnen som läser i etapper som dimensioneringen börjar tillämpas på utbildningar som startar höstterminen 2025.

Parallellt med betänkandet bereds bland annat förslag från *Betygsutredningen* och *Utredningen om minskad administration och om reglering av förskollärares och lärares tid*. Införandet av ett flertal reformer under kort tid gör det självfallet svårt att utvärdera vad som är konsekvensen av någon viss förändring eftersom flera av de genomförda, planerade och föreslagna förändringarna kan ge effekt samtidigt. Uppföljningen av reformen är rimlig

men bör tas in i ett sammanhang vad gäller uppföljningar och utvärderingar av samtliga aktuella reformer.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget angående uppföljning av reformen men påtar att den måste ske som en del av sammanhängande uppföljning och utvärdering av samtliga aktuella reformer.

13 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag

Samtliga författningsförslag träder i kraft 2026-07-01. Huvuddelen av författningsförslagen ska tillämpas på utbildningar som påbörjas efter 2028-06-30. Gymnasiala utbildningsbevis i komvux ska börja utfärdas 2030-07-01. Yrkesprov ska användas från och med 2028-01-01. Möjligheten att utföra delar av yrkesutbildningar på entreprenad, statsbidraget för att stimulera yrkesutbildning inom små och dyra yrkesområden samt rätten att fullfölja utbildningen under fyra läsår på anpassad gymnasieskolas individuella program ska tillämpas direkt vid ikraftträdandet 2026-07-01.

Ansökningar från enskilda huvudmän som inte idag bedriver motsvarande yrkesprogram 2700/2800 poäng om att starta yrkesprogram 1900 poäng samt ansökningar om tillstånd för särskilda varianter och om riksrekrytering liksom anmälan från enskilda huvudmän som bedriver motsvarande yrkesprogram 2700/2800 poäng om att starta yrkesprogram 1900 poäng ska komma in till Skolinspektionen senast 2027-04-02

Skolverket ska få ett förberedande uppdrag att ta fram underlag för programstrukturer, yrkesutbildningsmål och ämnesplaner vad gäller de nya utbildningarna, ämnena och nivåerna som ingår i reformen.

Synpunkter

Tidsplanen för ikraftträdande av reformen förefaller i huvudsak rimligt avvägd. Det är också rimligt i och med att de inte är beroende av övriga förslag att låta förslagen om möjlighet att utföra delar av yrkesutbildningar på entreprenad, statsbidraget för att stimulera yrkesutbildning inom små och dyra yrkesområden samt rätten att fullfölja utbildningen under fyra läsår på anpassad gymnasieskolas individuella program tillämpas direkt vid ikraftträdandet 2026-07-01.

Det är viktigt att samordna införandet av de olika reformer som nu planeras så att vi inte får mellansystem som varar något eller några enstaka år. Det är därför särskilt viktigt att synkronisera införandet av förslagen i *Betygsutredningen* med betänkandets förslag.

Som ovan har påpekats anser Gislaveds kommun att det behöver ytterligare utredas exakt vilka program och inriktningar som ska erbjudas som yrkesprogram 1900 poäng. Om detta görs kan det självfallet också påverka tidsplanen för reformen, i första hand vad gäller ikraftträdandet men

även om utredningen tar relativt lång tid vad avser när förändringarna kan börja tillämpas. Detsamma gäller självfallet om vissa andra områden behöver utredas ytterligare.

Gislaveds kommun instämmer i förslaget angående ikraftträdande och övergångsbestämmelser i stort men påtalar att ytterligare utredningsbehov och behov av samordning med andra förändringar kan behöva påverka tidsplanen.

Konsekvenser

Synpunkter

Vad gäller kostnaderna för kommunerna är mycket beroende på i vilken utsträckning det går att samläsa mellan yrkesprogram 1900 poäng och yrkesprogram 2700/2880 poäng. Som ovan redovisats skulle betänkandets förslag skapa stora problem för samläsning givet skillnader i den del av den minsta garanterade undervinstid som i realiteten hamnar på yrkesämnena, samt gymnasiearbete alternativt yrkesprov.

Finns det små samläsningssamtygigheter kommer förslaget om det över huvud taget kan genomföras i mindre eller medelstora kommuner att innebära väsentligt ökade kostnader samtidigt som det kräver stora tillskott av yrkeslärare när det redan finns en brist på legitimerade yrkeslärare inom ett stort antal program.

Om i stället Gislaveds kommuns förslag om en lägre garanterad undervisningstid och två år som normal studietid för yrkesprogram 1900 poäng så minskar såväl de tillkommande kostnaderna som problemen att rekrytera legitimerade yrkeslärare väsentligt.

Även förslagen i betänkandet angående att ersätta IMA med IMF med större krav på yrkesämnena på IMF och ett krav på mer yrkesämnena på IMS skulle innebära fördyringar för kommunerna och försvåra rekryteringssituationen vad gäller legitimerade yrkeslärare.